

Затверджую
Ректор Житомирського державного
університету імені Івана Франка
професор П.Ю. Саух

«13» лютого 2017 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ІЗ «СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»
ДЛЯ АБИТУРІЄНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 6.231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»
(СКОРОЧЕНИЙ ТЕРМІН НАВЧАННЯ)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного іспиту для абітурієнтів заочної форми навчання на спеціальність «Соціальна робота (скорочений термін навчання)» базується на державному стандарті освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» напряму підготовки «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка» (освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця), навчальному плані підготовки молодших спеціалістів за напрямом підготовки «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка». Вона включає базові дисципліни, які входять до освітньо-професійної програми підготовки молодших спеціалістів з напрямом підготовки «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка».

Програма вступного іспиту розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за напрямом підготовки «Соціальна робота».

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом «молодшого спеціаліста» за напрямом підготовки «Соціальна педагогіка» / «Соціальна робота».

Мета вступного іспиту – відбір абітурієнтів для навчання та здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 6.231 «Соціальна робота».

Загальна характеристика програми

Програма вступного іспиту включає:

- I. Перелік розділів і тем.
- II. Основні вимоги до рівня підготовки.
- III. Список необхідної літератури.
- IV. Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів.

I. Основні розділи і теми

1. Сучасна соціальна концепція України.

Сутність соціальної політики. Структура соціальної політики у системі внутрішньої політичної діяльності України. Концепція соціальної політики України. Активна і пасивна частини соціальної політики держави. Поняття третього сектора суспільства. Ліберальний та патерналістський типи соціальної політики.

2. Предмет та цілі соціальної діяльності. Категорійно-понятійний апарат соціальної роботи

Соціальна робота як наука та навчальна дисципліна. Людина у соціумі як предмет уваги соціальної роботи. Визначення, об'єкт, предмет, завдання соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи зі спорідненими дисциплінами. Структура соціальної роботи як науки. Особливість соціальної роботи як практичної діяльності. Соціальна педагогіка і соціальна робота. Тезаурус соціальної роботи.

3. Витоки та сучасний стан соціально-педагогічної діяльності

Соціально-педагогічний компонент світових педагогічних теорій (Я.А.Коменський, Й.Г.Песталоцці, Г.С.Сковорода, А.С.Макаренко). Теорія пампедії Я.А.Коменського. Програма соціалізації у працях Дж.Локка. Соціальне виховання в епоху Просвітництва. Соціально-педагогічний контекст теорії “сродности” і поняття “натури” у працях Г.С.Сковороди. Соціально-педагогічна діяльність з дітьми-сиротами у притулках XVIII століття (Й.Г.Песталоцці). Зародження соціальної педагогіки як науки (П.Наторп, А.Дістервег, Е.Дюркгейм, Д.Дьюї, П.Сорокін). Вітчизняна педагогіка середовища 20-30рр. Головні етапи розвитку практики соціальної роботи у Радянському Союзі (60-80рр. ХХст.). Добročинність як підґрунтя соціальної роботи в Україні. Форми соціальної допомоги дітям у Київській Русі. “Повчання Володимира Мономаха” як віддзеркалення

сутності добродійності соціальної еліти. Міжнародні організації у соціальній сфері.

4. Клієнти в соціально-педагогічній практиці

Поняття «клієнта» соціально-педагогічної діяльності. Категорії клієнтів соціально-педагогічної допомоги. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення та дискримінація клієнтів. Ейджизм, сексизм та расизм як основні форми дискримінації клієнтів соціально-педагогічної допомоги. Поняття про стигму. Стигматизація як негативне соціальне явище. Орієнтація на потреби клієнтів як основний принцип надання соціально-педагогічної допомоги.

5. Професія соціального працівника: сутність, вимоги, функції

Сутність соціальної діяльності. Мета соціальної діяльності. Об'єкт і предмет професійної соціальної діяльності. Головні функції соціальної діяльності. Інформаційно-енергетичні ресурси та просторово-часові компоненти професійної соціально-педагогічної діяльності. Професія соціального працівника, вимоги до кваліфікації. Моральні правила поведінки і діяльності соціального працівника. Функції соціального працівника, сфера його діяльності. Знання, уміння та навички соціального працівника. Соціальні ролі соціального працівника. Професіограма.

6. Принципи і методи соціальної діяльності

Поняття про принципи соціальної роботи. Характеристика змістових принципів (гуманізм, демократизм, зв'язок з умовами життєдіяльності, стимулювання соціальної активності, альтруїзм, гармонізація суспільних і групових інтересів, дотримання прав людини тощо). Організаційні принципи соціальної роботи: контроль і перевірка виконання, єдність повноважень і відповідальності, комплексність, все загальність соціальної роботи тощо. Психолого-педагогічні принципи соціальної роботи та їх характеристика (комплексний і диференційований підхід, технологічна компетентність, стимулювання активності, цілеспрямованість, довіра, наступність, послідовність тощо). Методи соціальної роботи (соціально-економічні, організаційно-розпорядні, психолого-педагогічні). Характеристика груп методів. Переконавання, соціально-педагогічні дослідження, навіювання, інформування, гуманізація умов праці і побуту, використання звичаїв та традицій як окремі психолого-педагогічні методи соціально-педагогічної діяльності. Форми соціальної роботи (індивідуальна, групова, у громаді). Їх характеристика.

7. Система моральних норм соціально-педагогічної діяльності

Етика соціального працівника. Кодекс етики соціального працівника. Головні характеристики професійної етики: стиль, компетентність, підвищення кваліфікації, пріоритетність прав клієнта, конфіденційність, чесність тощо. Система етичних принципів соціального працівника. Міжнародні та українські етичні стандарти. «Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи». «Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників».

8. Загальна характеристика соціалізаційних чинників

Концепції соціалізації: психоаналітична теорія З.Фрейда, когнітивна теорія Ж.Піаже, біхевіоризм; теорія групового пристосування тощо. Механізми соціалізації. Загальна характеристика соціалізаційних чинників. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини. Об'єднання ровесників як чинник соціалізації. Засоби масової інформації в системі соціального виховання. Особливості соціалізації дитини в умовах проживання у сільській та міській місцевості.

9. Зміст освіти як соціально-педагогічна проблема

Зміст освіти з точки зору самоідентифікації та самоактуалізації особистості. Соціально-педагогічний патронаж обдарованих дітей. Соціально-педагогічна робота з дітьми груп ризику.

10. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини

Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Типи та функції сім'ї. Причини та типи відхилень у сімейному вихованні. Принципові та тактичні помилки батьків у

сімейному вихованні. Стереотипи "каральної педагогіки" у сімейному вихованні. Принципи та технологія соціально-педагогічної діагностики відхилень у сімейному вихованні. Специфіка соціальної роботи в залежності від типу поселення (село, місто). Об'єднання ровесників як фактор соціалізації особистості. Роль мікрофакторів соціалізації у задоволенні потреб дитини.

11. Вплив мезо- та макрочинників на соціальне формування особистості

Соціальна робота в етнічному середовищі. Врахування принципу поліетнічності в соціально-педагогічній діяльності. Засоби масової інформації в системі соціального формування особистості. Мистецтво як засіб соціального виховання. Культура та етнос як чинники соціалізації дитини. Народні традиції та соціальне виховання. Народна педагогіка. Колективна мораль. Соціальний громадський контроль у народних традиціях. Соціально-педагогічний потенціал народного календаря. Дитячий фольклор і соціалізація дітей. Соціальне виховання в умовах різних етнічних культур. Народні традиції у сімейному вихованні. Народний ідеал сім'ї. Взаємодія загальнонародського і національного в духовному зростанні дитини. Конфесійна модель формування соціально компетентної особистості. Феноменологія релігійної виховної моделі. Релігійна мораль у контексті сучасного навчально-виховного процесу. Поняття „християнської педагогіки”. Роль релігійної моралі у формуванні позитивної „Я-концепції” підлітків.

12. Соціалізація у контексті поняття «норма» та «відхилення». Поняття асоціальної поведінки

Норми і цінності як складова частина процесу соціалізації. Соціалізація, асоціалізація, ресоціалізація. Вияви соціальних відхилень у поведінці дітей. Асоціальна, просоціальна, антисоціальна поведінка як свідчення відповідного рівня соціальної компетентності чи некомпетентності. Характеристика цих стилів поведінки. Асоціальна поведінка дитини як соціально-педагогічна проблема. Вияви, стани та чинники соціальних відхилень у поведінці дітей. Соціально-педагогічна підтримка дітей з різними соціальними аномаліями. Можливості застосування християнської моделі моральності у корекції девіантної поведінки підлітків

13. Чинники соціальної дезадаптації особистості

Потреби як чинник та підґрунтя асоціальної поведінки. Типологія соціально дезадаптованих дітей. Причини та чинники соціальної дезадаптації. Модель соціально відхиленої поведінки та можливості корекційного соціально-педагогічного впливу на соціальні відхилення у поведінці. Агресивність як чинник формування девіантної поведінки дітей. Особливості агресивної поведінки. Форми вияву агресії. Діагностика агресивної поведінки у підлітків Аутоагресія та суїцид. Причини та мотиви здійснення суїциду підлітками. Профілактика суїцидальної поведінки серед дітей та учнівської молоді. Причини адиктивної поведінки неповнолітніх. Стадії розвитку адиктивної поведінки (етап перших проб, пошуковий полі наркотизм, фоновий полі наркотизм).

14. Розвиток соціально неадекватної, девіантної, делінквентної та кримінальної поведінки

Поняття про девіантну, делінквентну та кримінальну поведінку. Їх взаємозв'язок, спільне та відмінне. Типологія життєвих криз. Психологія соціальної адаптації та дезадаптації особистості. Соціально-педагогічна корекція як спосіб подолання життєвої кризи. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх Пенітенціарна педагогіка як галузь соціальної педагогіки та її завдання. Основні категорії виправно-трудова педагогіка в умовах пенітенціарного закладу та її особливості. Принципи, форми і методи перевиховання засудження в умовах пенітенціарних закладів.

15. Структура та система діяльності соціальних служб в Україні

Нормативно-правова база діяльності соціальних служб в Україні. Зміст і пріоритети соціальної роботи з дітьми та молоддю в Україні. Особливості діяльності соціальних служб у сільській місцевості. Організація діяльності регіональних центрів соціальних служб для молоді. Технологія організації та управління волонтерським загоном. Історичні

основи діяльності соціальних служб в Україні. Структура соціальних служб України. Організація діяльності регіональних соціальних служб захисту молоді.

16. Соціальний супровід сім'ї.

Теоретичні аспекти і базові поняття соціального супроводу. Методологічні основи соціального супроводу сім'ї. Алгоритм реалізації соціального супроводу сім'ї. Методи соціальної діагностики сім'ї. Соціальний супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Технологія соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Зарубіжний досвід впровадження технологій соціального супроводу сім'ї.

II. Основні вимоги до рівня підготовки

Вимоги до рівня підготовки абітурієнта відображають соціальне замовлення на підготовку фахівця-молодшого спеціаліста, що розробляється у сферах праці та професійної підготовки з урахуванням аналізу професійної діяльності випускника спеціального навчального закладу – молодшого спеціаліста з соціальної педагогіки, роботи і державні вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула середню спеціальну освіту відповідного фахового спрямування “Соціальний педагог”/“Соціальний працівник”.

Абітурієнт повинен знати:

- методологічні та методичні особливості соціальної роботи;
- методи діяльності соціального працівника та системи спеціалізованих соціальних служб;
- сутність соціалізації, десоціалізації та ресоціалізації як базових категорій соціальної роботи;
- загальну стратегію соціальної політики та соціальної роботи в Україні;
- наявні соціальні проблеми у сучасному макро- та мікро соціумі, категорії клієнтів;
- загальні принципи діяльності соціальних служб у нових соціокультурних та економічних умовах;
- впливу різних чинників на процес соціалізації дітей, підлітків та молоді.

Абітурієнт повинен уміти:

- аналізувати тенденції соціальної політики та соціальної роботи в сучасних умовах;
- самостійно вивчати, порівнювати, узагальнювати наукову літературу з курсів;
- аналізувати вплив різних чинників соціалізації на особистість дитини;
- планувати й організовувати соціальну діяльність з різними групами клієнтів;
- аналізувати можливості ресоціалізації та соціально-виховного впливу на особистість дитини;
- використовувати обрану систему гуманістичних цінностей у різних видах діяльності соціальних служб та навчально-виховних закладів;
- володіти діагностичним, корекційним інструментарієм соціальної роботи;
- моделювати соціально-педагогічні процеси;
- здійснювати соціально-педагогічний патронаж, супровід та підтримку суб'єктів соціальної діяльності.

III. Рекомендована література

1. *Безпалько О. В.* Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. *Богданова І. М.* Соціальна педагогіка : [навчальний посібник] / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 с. – (Бібліотека соціального педагога).

3. *Василькова Ю. В.* Соціальна педагогіка : курс лекцій : [учеб. посібник для студ. высш. учеб. заведений] / Ю. В. Василькова, Т. А. Василькова. – 6-е изд., стер. – М. : Издательский центр „Академия”, 2007. – 448 с.
4. *Введение в специальность „Социальный педагог”* : [учеб. пособие] / П. А Шептенко ; под ред. В. А. Слостенина. – М. : Флинта : МПСИ, 2008. – 160 с.
5. *Веретенко Т. Г.* Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 124 с.
6. *Вступ до соціальної роботи: Навч. посіб. для студ. ВНЗ* / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
7. *Галагузова Ю. Н.* Соціальна педагогіка : [практика глазами преподавателей и студентов] : пособие для студ. / Ю. Н. Галагузова, Г. В. Сорвачева, Г. Н. Штинова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 224 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – [2-ге видання, доповнене й виправлене]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
9. *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
10. *Енциклопедія для фахівців соціальної сфери* / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К., Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
11. *Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України (№ 1965 від 09.09. 2005 р.)* // Соціальна робота в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. – К. : ДЦССМ, 2004. – С. 250–253.
12. *Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М.* Межличностное общение. Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с
13. Капська А. Й. Технології соціальної роботи / А. Й. Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 352 с.
14. *Кравченко Т.В.* Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: Монографія. - К.: Фенікс, 2009. - 416 с.
15. *Лохвицька Л. В.* Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
16. *Мудрик А. В.* Соціальна педагогіка : учеб. [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик ; под ред. В. А. Слостенина. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2000. – 200 с.
17. *Мустаева Ф. А.* Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. – 416 с. – (Серия „Gaudeamus”).
18. Моїсеєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посіб. / К. Моїсеєнко. – К.: Шк. світ, 2009. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
19. *Никитина Л. Е.* Соціальна педагогіка : учебное пособие [для вузов] / Л. Е. Никитина – М. : Академический Проект, 2003. – 272 с.
20. *Овчарова Р. В.* Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
21. *Пальчевський С.С.* Соціальна педагогіка: Навч. посібник. — Кондор, 2005. — 560 с.
22. *Пенішкевич Д. І.* Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010.– 496 с.
23. *Сейко Н. А.* Соціальна педагогіка : [методичний посібник] / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.

24. *Ситняківська С. М., Н. А. Сейко.* Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
25. *Соціальна підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями.* Методичні рекомендації / авт.. упоряд. Безпалько О.В., Губарева Т.Г. – К.: Логос, 2002. – 48с.
26. *Соціальна педагогіка у категоріях і поняттях / Авт.-укл. Сейко Н.А., Коляденко С.М.* – Житомир: Житомир.держ.пед.ун-тет, 2000. – 55 с.
27. *Соціальна педагогіка: Підручник. / За ред. проф. А.Й. Капської.* — Київ, 2003.— 256 с.
28. *Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві.* – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
29. *Соціальна робота з різними категоріями населення: методичні вказівки до самостійного вивчення курсу напряму підготовки «Соціальна робота» / Л.А. Якубова.– Хмельницький: ХНУ, 2013. – 96 с.*
30. *Харченко С. Я.* Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія] / С. Я. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.
31. *Холостова Е. И.* Глоссарий социальной работы / Е. И. Холостова – М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. – 668 с.
32. *Шептенко П. А.* Введение в специальность „Социальный педагог”: учебное пособие / П. А. Шептенко ; [под. ред. В. А. Слостенина]. – М. : Флинта, 2008. – 160 с.
33. *Тетерский С.В.* Введение у социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2001. – 496 с.
34. *Шахрай В.М.* Технології соціальної роботи: [навчальний посібник] / В. М. Шахрай. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

IV. Критерії оцінювання

Абітурієнту пропонується пройти (виконати) тест у електронному вигляді.

Абітурієнту пропонується завдання чотирьох форм.

1. Завдання за вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 тестовий бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 тестових бали: 1 бал за кожну правильну встановлену відповідність (логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0, 1, 2 або 3 тестових бали: 3 бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; 2 бали, якщо вказано першу та останню події; 1 бал, якщо вказано або першу, або останню подію; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.

4. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю оцінюється 0 або 2 тестовими балами: 2 бали, якщо зазначено правильну відповідь; 0 балів, якщо зазначено неправильну відповідь або завдання взагалі не виконано.

Комп'ютерна програма робить підрахунок балів і результат виконаного тесту у балах відображається на екрані комп'ютера. Екзаменатори фіксують цей результат.

Тестові бали переводяться в екзаменаційні на пропорційній основі.